പനം കേണി

മധുസൂദനൻ

UNSEEN SPRINGS

A FILM BY KM MADHUSUDHANAN

4K Black & White ♦ 18:45 Min ♦
Music with English Subtitles
Editor: Alex Jose ♦ Music: Naru Parai Isai Sod
♦ Produced by: M Studio
♦ Cinematography & Direction: KM Madhusudhanan

പനം കേണി

മധുസൂദനൻ
(മലയാളം: ലേഖനം)

© 2026, Madhusudhanan

The electronic versions have been created by making use of the production infrastructure of River Valley Technologies.

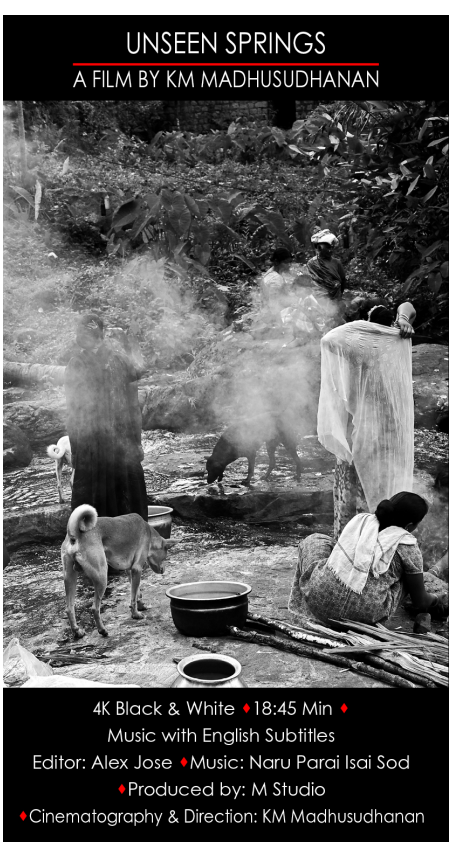
The electronic versions were generated from sources marked up in LaTeX in a computer running GNU/LINUX operating system. PDF was typeset using XeLaTeX from TeXLive 2020 and the cloud framework, Ithal (ഇതൾ). The base font used was traditional script of Rachana, contributed by KH Hussain, et al. and maintained by Rachana Institute of Typography. The font used for Latin script was Linux Libertine developed by Philipp H. Poll.

The electronic versions are released under the provisions of Creative Commons Attribution Non-commercial ShareAlike license for free download and usage.

Cover: Unseen Springs Video Installation: Poster: K M Madhusudhanan.

Sayahna Foundation
JWRA 34, Jagathy, Trivandrum, India 695014
URL: www.sayahna.org

പനം കേണി

Unseen Springs Video Installation: Single Chanel: 18.45 min 2026: K M Madhusudhanan.

ഈ installation ആദ്യമായി Benaras Biennale-യിൽ പ്രദർശിപ്പിക്കും.

കേരളത്തിലെ വയനാട്ടിലെ ഒരു പുരാതന ഗോത്ര ജലസംഭരണ സംവിധാനത്തിന്, ഏറ്റവും ചൂടേറിയ വേനൽക്കാല മാസങ്ങളിൽ പോലും ശുദ്ധജലം നൽകാൻ കഴിയുന്നു. ആധുനിക സാങ്കേതികവിദ്യയും ജല മാനേജ്മെന്റ് സംവിധാനങ്ങളും നിലവിലുണ്ടാകുന്നതിന് വളരെ മുമ്പുതന്നെ, തദ്ദേശീയരായ കുറുമ ഗോത്രക്കാർ 'പനം കേണി' എന്നറിയപ്പെട്ട ഒരു സമർത്ഥമായ പരിഹാരം വികസിപ്പിച്ചെടുത്തു, ഇന്നും ശുദ്ധജലത്തിന്റെ ഉറവിടമായി തുടരുന്ന ഒരു അതുല്യമായ കിണർ.

ഈ കിണറുകളെ അസാധാരണമാക്കുന്നത് അവയുടെ സമർത്ഥമായ നിർമ്മാണമാണ്. പനയുടെ തടികൾ വളരെക്കാലം വെള്ളത്തിൽ കുതിർത്താൽ മൃദുവായ ആന്തരിക കാമ്പ് സ്വാഭാവികമായി ക്ഷയിച്ച് ശക്തമായ ഒരു പൊള്ളയായ പുറംതോട് അവശേഷിപ്പിക്കും. ഏകദേശം നാലടി വ്യാസവും നീളവുമുള്ള ഈ തടി സിലിണ്ടറുകൾ പിന്നീട് വനങ്ങളിലും കൃഷിഭൂമികളിലും കാണപ്പെടുന്ന പ്രകൃതിദത്ത ഭൂഗർഭജല ഉറവകളിൽ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം സ്ഥാപിക്കുന്നു.

ഈ പഴക്കമുള്ള സാങ്കേതിക വിദ്യയിൽ 'പനം കേണി' വർഷം മുഴുവനും ശുദ്ധജലത്തിന്റെ വിശ്വസനീയമായ ഉറവിടമായി തുടരുന്നു, മറ്റു പല ജലസ്രോതസ്സുകളും വറ്റിപ്പോകുന്ന കൊടും വേനൽക്കാല മാസങ്ങളിൽ പോലും.

കുറുമ ഗോത്രത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം, ഈ കിണറുകൾ ഒരു ജലസ്രോതസ്സിനേക്കാൾ മഹത്തരമാണ്. അവ പവിത്രമാണ്. സ്ഥടിക-ശുദ്ധമായ കേണി വെള്ളം കുടിക്കുന്നതിനും പാചകം ചെയ്യുന്നതിനും മാത്രമായി നീക്കിവച്ചിരിക്കുന്നു. വസ്ത്രങ്ങൾ കഴുകുക, കുളിക്കുക, അല്ലെങ്കിൽ വെള്ളം മലിനമാക്കുന്ന മറ്റേതെങ്കിലും പ്രവൃത്തി കർശനമായി ഒഴിവാക്കണം. ഈ കിണറുകളോടുള്ള ബഹുമാനം കാരണം, അവയ്ക്ക് സമീപം പാദരക്ഷകൾ ധരിക്കുന്നത് പോലും പരമ്പരാഗതമായി അനാദരവും പാപവുമായി കണക്കാക്കപ്പെട്ടിരുന്നു.

ഇന്ന്, വയനാട്ടിൽ ഏകദേശം 200 പനം കേണികൾ ഇപ്പോഴും നിലനിൽക്കുന്നു, തദ്ദേശീയ ജ്ഞാനത്തിന്റെയും, സുസ്ഥിര ജല മാനേജ്മെന്റിന്റെയും തലമുറകളായി സംരക്ഷിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള പ്രകൃതിയോടുള്ള ആഴമായ ആദരവിന്റെയും ജീവിക്കുന്ന ഉദാഹരണങ്ങളായി അവർ നിലകൊള്ളുന്നു.

നൂറ്റാണ്ടുകൾക്കു മുമ്പ് പ്രകൃതിയുമായി ഇണങ്ങി ജീവിക്കുന്ന സമൂഹങ്ങളാണ് ഏറ്റവും ഫലപ്രദവും പരിസ്ഥിതി സൗഹൃദപരവുമായ ചില പരിഹാരങ്ങൾ സൃഷ്ടിച്ചതെന്നതിന്റെ ഓർമപ്പെടുത്തൽ കൂടിയാണ് സമകാലീന കലയിലെ land art (Robert Smithson: Spiral Jetty) നെ ഓർമിപ്പിക്കുന്ന ഈ അപൂർവ ജലസ്രോതസ്സ്.

തിരക്കഥ.

മഹാഭാരത കഥയെ അധികരിച്ച് മേവാർ സ്കൂൾ ഓഫ് പെയിന്റിങ്ങിലെ അജ്ഞാതനായ ഒരു ആർട്ടിസ്റ്റ് 1722-ൽ വരച്ച ഒരു ചിത്രമാണിത്. ഇതിൽ ചിത്രീകരിച്ചിരിക്കുന്നത് വിഭാണ്ഡകൻ എന്ന ഋഷിയുടെ പുത്രനെയാണ്. സ്വന്തം രാജ്യത്തിന്റെ കൊടും വരൾച്ചയിൽ മനംനൊന്ത ലോമപാദൻ എന്ന രാജാവ് മഴ കൊണ്ടുവരാനായി ഋശ്യശൃംഗനെ വിളിച്ചുകൊണ്ടുവരുന്നതാണ് സന്ദർഭം.

"ഋഷ്യശൃംഗൻ, ഈ ചിത്രത്തിൽ നിന്നെ ഒരു സുന്ദരനായ മുനികുമാരനായി ചിത്രീകരിച്ചിരിക്കുന്നു. ചുറ്റിലും സുന്ദരികളായ യുവതികൾ. ആകാശത്ത് കൊള്ളിയാൻ. കാർമേഘങ്ങളും. മഴ പെയ്യുന്നുണ്ട്. നീ മേലാകെ നനയുന്നു.

ഇവിടെയിപ്പോൾ വേനലാണ്. കൊടും ചൂട്. പാടങ്ങൾ ഇല്ലാതെയായി. ശുദ്ധജലമില്ല. വാടിക്കരിഞ്ഞ പുഷ്പങ്ങൾ പോലെയായി ചുണ്ടുകൾ. കറുത്ത ഞരമ്പുകൾ കാട്ടിത്തരുന്ന ഭൂപ്രദേശങ്ങൾ. വാടിക്കരിഞ്ഞ വൃക്ഷം. അതിന്റെ വൃദ്ധവേരുകൾ ജലം തേടിയലയുന്നു.

ആയിരമായിരം പല വർണത്തിലുള്ള പ്ലാസ്റ്റിക് കുംഭങ്ങൾ വായതുറന്നു വഴിയരുകിൽ ജലം കാത്തിരിക്കുന്നു. തുറന്ന വായകളിൽ അവതാര രൂപമല്ല കാണുന്നത്. ഒരിറ്റു ജലം പോലും കിട്ടാതെ മരിച്ചുപോയ കൃഷിക്കാരന്റെ എല്ലിൻകൂടുകളാണ്.

കാടാണ് ഞങ്ങളുടെ വീട്.

ഒരുകാലത്ത് കാടുകളിൽ എവിടെയും ജലമുണ്ടായിരുന്നു. പക്ഷികൾക്കും മൃഗങ്ങൾക്കും മനുഷ്യർക്കും ഒരുപോലെ കിട്ടിയിരുന്ന തണ്ണീർ.

നഗരം കാടുകയറാൻ തുടങ്ങിയതോടെ എല്ലാം അപ്രത്യക്ഷമാവാൻ തുടങ്ങി. സകല ചരാചരങ്ങളും സ്നേഹത്തോടെ കഴിഞ്ഞിരുന്ന ദിനങ്ങൾ മാഞ്ഞുപോയി. കാടുകളിൽ നഗരം വളരാൻ തുടങ്ങി. ഞങ്ങളുടെ ഇടങ്ങളിൽ നിന്ന് കോടയും കുളിർ മഞ്ഞും വൃക്ഷപ്പച്ചയും മാറി നിൽക്കാൻ തുടങ്ങി.

ഞങ്ങളുടെ വയലുകൾ ചുരുങ്ങി. പൂക്കൾ വിടരാതായി. പുഴകൾ വരണ്ടു മെലിഞ്ഞു. ഞങ്ങളുടെ ഭൂമി ഉഷ്ണമേഖലാ പ്രദേശമായി. മൃഗങ്ങളും പക്ഷികളും ദാഹവും വിശപ്പും കൊണ്ട് പൊറുതിമുട്ടി നിലവിളിക്കാൻ തുടങ്ങി.

നീ കേൾക്കുന്നില്ലേ ഞങ്ങളുടെ നിലവിളികൾ?

ഒരു കാലത്ത് ഞങ്ങളുടെ ഭൂമിയിൽ ആയിരക്കണക്കിന് കേണികളുണ്ടായിരുന്നു. ശുദ്ധജലം നിറയുന്ന ചെറുകിണറുകൾ. ഞങ്ങളുടെ പൂർവികർ നൂറ്റാണ്ടുകൾക്കുമുൻപ് കണ്ടുപിടിച്ച ഒരു സാങ്കേതിക വിദ്യയാണത്.

അതിൽനിന്ന് എപ്പോഴും കണ്ണാടിപോലെ ശുദ്ധമായ ജലം ഒഴുകി വരുന്നുണ്ടാവും. കുടിക്കാനും ഭക്ഷണമൊരുക്കാനും വേണ്ടത്ര ശുദ്ധജലം. ഗോത്ര വർഗ്ഗക്കാരായ ഞങ്ങൾ കേണിയെ ആരാധിച്ചിരുന്നു. പൂജയും ഉത്സവങ്ങളും നടത്തിയിരുന്നു. കേണിയുടെ പരിസരങ്ങൾ വൃത്തികേടാക്കാനും, ചെരുപ്പ് ഉപയോഗിക്കാൻകൂടിയും ഞങ്ങൾ അനുവദിച്ചിരുന്നില്ല. എന്നാൽ നൂറ്റാണ്ടുകളായി ഞങ്ങൾക്ക് കുടിവെള്ളം തന്നിരുന്ന ആ ചെറുസംഭരണികൾ പലതും അപ്രത്യക്ഷമായി. ഞങ്ങൾ പലയിടത്തേയ്ക്കും ചിതറുമ്പോൾ കേണികൾ ഉപേക്ഷിച്ചുപോകുമായിരുന്നു. അങ്ങിനെയാവും ഉപയോഗിക്കാനാളില്ലാതെ എന്നെന്നേക്കുമായി അവ അടഞ്ഞുപോയത്.

ഓരോ കേണിക്കും ഒന്നു മുതൽ നാല് അടിവരെ മാത്രമേ ആഴമുണ്ടാവൂ. പനയുടെ തടിയാണ് കിണർഭിത്തിയ്ക്കായി സാധാരണയായി ഉപയോഗിക്കുക. നാലടി നീളത്തിൽ മുറിച്ച് പൊള്ളയാക്കിയ പനയുടെ തടി ഉറവായിലേക്കിറക്കിയാണ് ഈ ജലസംഭരണി നിർമിച്ചിരുന്നത്. കല്ലും മണ്ണും കൊണ്ടുനിർമിച്ച ഒരു സംരക്ഷണ ഭിത്തി ഇതിനു ചുറ്റുമായി ഉണ്ടായിരിക്കും. മരംകൊറ്റി കേണി, പനം പാത്തി, ഓലല തുടങ്ങിയ വ്യത്യസ്തങ്ങളായ കേണികളുണ്ട്. ഏറ്റവും കൂടിയ വേനലിൽ പോലും ഞങ്ങളുടെ ദാഹം തീർത്തിരുന്നത് ഇതിൽനിന്നു ലഭിച്ചിരുന്ന കണ്ണീരുപോലെ തെളിഞ്ഞ ഉറവ നീരായിരുന്നു.

ഒരിക്കൽ രാജാവിനു വേണ്ടി, അയാളുടെ വരൾച്ച ബാധിച്ച രാജ്യത്തിനുവേണ്ടി ജലം കൊണ്ടുവന്നത് നീയായിരുന്നതിനാൽ, ഞങ്ങളുടെ പ്രാർത്ഥനകൾ നിന്നോടാകട്ടെ എന്ന് കരുതി. ഞങ്ങൾ പ്രാർത്ഥിച്ചിരുന്ന എല്ലാ ബിംബങ്ങളും തകർന്നുപോയി. അതുകൊണ്ടാണ് ബാലനായ നിന്നെ പ്രാർത്ഥനക്കായുള്ള ഒരു ബിംബമായി ഞങ്ങൾ തിരഞ്ഞെടുത്തത്. നീയെന്ന വിഗ്രഹത്തിന് കേൾക്കാനാകുമോ ഞങ്ങളുടെ അപേക്ഷകൾ, പരിദേവനങ്ങൾ...?"

□

മധുസൂദനൻ

ആലപ്പുഴ ജില്ലയിലെ കടലോരപ്രദേശത്ത് ജനിച്ചു. തിരുവനന്തപുരം ഫൈൻ ആർട്ട് കോളജിൽ നിന്നും ബറോഡയിലെ എം. എസ്. യൂണിവേഴ്സിറ്റിയിൽ നിന്നും കലാപരിശീലനം. ഇപ്പോൾ സമകാലീനകലയിൽ സാധ്യമാവുന്ന എല്ലാ മാധ്യമങ്ങളും ഉപയോഗിച്ച് കലാപ്രവർത്തനം നടത്തുന്നു. കലാപ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി ഫിലിം എന്ന മാധ്യമം വിദഗ്ദമായി ഉപയോഗിച്ചതിന് ന്യൂയോർക്കിലെ മ്യൂസിയം ഓഫ് മോഡേൺ ആർട്ടിൽ നിന്ന് രണ്ടു തവണ ആദരം. 'മാർക്സ് ആർകൈവ്' എന്ന ഇൻസ്റ്റലേഷൻ രണ്ടാമത്തെ കൊച്ചി മുസരീസ് ബിയനാലെയിൽ പ്രദർശിപ്പിച്ചിരുന്നു. 2015-ലെ വെനീസ് ബിയനാലെയിൽ 'മാർക്സ് ആർകൈവ്', 'പീനൽ കോളനി' എന്നീ ഇൻസ്റ്റലേഷനുകൾ പ്രദർശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. 'ബയസ്കോപ്' എന്ന സിനിമക്ക് മൂന്ന് അന്തർദേശീയ പുരസ്കാരങ്ങൾ. ബയസ്കോപ് അഞ്ചു സംസ്ഥാന പുരസ്കാരങ്ങളും ദേശീയ അവാർഡും നേടിയിരുന്നു. ഡൽഹിയിലും കേരളത്തിലുമായി ജീവിക്കുന്നു.

പിൻകുറിപ്പ്

- മുപ്പതു മുതൽ നാല്പതു മിനിട്ടിനകം വായിച്ചു തീർക്കാവുന്ന ഉള്ളടക്കമാണ് സായാഹ്ന പുറത്തിറക്കുന്ന ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകളിൽ ഉള്ളത്. ഇതു വായിക്കുവാനായി ഒരിക്കലും ഒരു കമ്പ്യൂട്ടറോ ഡെസ്ക്ടോപ് ആപ്ലിക്കേഷനുകളൊ ആവശ്യമില്ല.
- ആധുനിക മനുഷ്യന്റെ സന്തതസഹചാരിയായ സ്മാർട്ട് ഫോണുകളുടെ സ്ക്രീനിൽ തന്നെ വായിക്കുവാൻ തക്ക രീതിയിലാണ ഈ പിഡിഎഫുകൾ വിന്യസിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഫോണിന്റെ വീതിക്കു നിജപ്പെടുത്തിയ രീതിയിലാണ് മാർജിനുകൾ ചിട്ടപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്.
- പിഡിഎഫ് പ്രമാണങ്ങൾ വായിക്കുവാനുള്ള പ്രയോഗങ്ങൾ എല്ലാതരം സ്മാർട്ട്ഫോണുകളിലും ഇന്നു ലഭ്യമാണ്. എന്നിരിക്കിലും സൗജന്യമായി കിട്ടുന്ന അഡോബി അക്രോബാറ്റ് റീഡർ ആണ് ഇവയിൽ ഏറ്റവും മുന്തിയത്. അതുകൊണ്ട് അഡോബി റീഡർ ഇൻസ്റ്റാൾ ചെയ്യുകയും അതിൽ ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകൾ വായിക്കുകയും ചെയ്യുക.
- സ്വതന്ത്രപ്രസാധനം ആഗ്രഹിക്കുന്ന/ഇഷ്ടപ്പെടുന്ന ആർക്കുവേണമെങ്കിലും സായാഹ്നയിലൂടെ സ്വന്തം കൃതികൾ പ്രസാധനം ചെയ്യാവുന്നതാണ്. 30 മുതൽ 60 മിനിട്ടുകൾക്കകം വായിച്ചുതീർക്കാവുന്ന ഉള്ളടക്കം – കഥകൾ, അനുഭവക്കുറിപ്പുകൾ, ലേഖനങ്ങൾ, അഭിമുഖങ്ങൾ, സിനിമാനിരൂപണങ്ങൾ, കവിതകൾ – എന്നു തുടങ്ങി എന്തുവേണമെങ്കിലും അയയ്ക്കാവുന്നതാണ്. അയയ്ക്കേണ്ട വിലാസം: <editors@sayahna.org>.
- പ്രതികരണങ്ങൾ <editors@sayahna.org> എന്ന ഇമെയിലിലേയ്ക്കോ, ഈ വെബ് പേജിൽ കമന്റുകളായോ ചേർക്കുക. നിർദ്ദേശങ്ങളും വിമർശനങ്ങളും എപ്പോഴും സ്വീകാര്യമാണ്. അവ സായാഹ്നപ്രവർത്തകർക്ക് കൂടുതൽ ഉത്തേജനം നൽകുന്നതാണ്.

സായാഹ്ന ഫൗണ്ടേഷൻ, റിവർ വാലി ക്യാംപസ്, മലയിൻകീഴ്, തിരുവനന്തപുരം, ഇന്ത്യ 695571
URL: <books.sayahna.org>